

בס"ד, יום ערב שב"ק ויקרא תשפ"ד

להוסיף חפצים שאינם חיוניים, במכונת הלוקחת בשבת יולדת חוץ לתחום

פטור שאין זו דרך מלאכה, וכך כתב המשנ"ב (סימן שכ"ח ס"ק קמג) שהצד נחש ע"י לחש פטור משום שאין זה צידה טבעית, ומצינו גם בעירובין דף מה ששואלים ב"אורים ותומים" בשבת אף שאותיות מאירות שם, וכתבו המפרשים שההיתר הוא משום שאינו דרך מלאכה טבעית. נשאלת השאלה א"כ למה היציאה חוץ לתחום ע"י שם אסורה, ובהכרח שתחומים אינם בגדר "מלאכה" ולא מעשה היציאה אסור כי אם להיות חוץ לתחום, וכמו שכתבה התורה שבו איש תחתיו, ולכן מסתבר שלא שייך באיסור זה היתר של "מרבה בשיעורין", שאם ע"י שם שאינו עושה כל מעשה אסור, כל שכן ברבוי בשיעורים שיש בו מעשה שאסור.

ההיתר של החפץ חיים היא רק שהוצאה בזמן הזה הוא דרבנן

נוסף לכך יש להעיר שהמחנה ישראל שהתיר לחייל להוציא חפץ נוסף עם הרובה, כתב שגם לדעת הר"ן הסובר "מרבה בשיעורים חייב" בכ"ז אפשר להקל, מכיון שההוצאה לרשות הרבים של ימינו אסורה רק מדרבנן, מאחר ולא מהלכין בהם ס' רבוא, וכל זה נאמר דוקא לגבי איסור הוצאה לרה"ר שתלוי בס' רבוא, אבל לגבי תחומין שכתב הביאור הלכה (סימן תד ד"ה הואיל) שנוהג גם בדרכים שאין בהם ס' רבוא, ולדעת השו"ע הוי דאורייתא כמבואר במשנ"ב (סימן תד סק"ז), ואף בכלים כתב הרמב"ן דהוי איסור דאורייתא, כמבואר בביאור הלכה (סימן תד ד"ה למאן) ובשער הציון (סימן שה ס"ק עה) ועל זה לא התיר המחנה ישראל. לאור זאת יוצא שנהג המסיע חולה חוץ לתחום יוציא את החפצים מהמכונת, ואין בזה היתר של "מרבה בשיעורים".

אסור גם להשאירו במכונת אפילו שאינו צריך לו

ולדברינו שתחומים אינו "מלאכה", נראה שאפילו אם הנהג אינו צריך את החפצים מחוץ לתחום, אין מקום להקל להשאירם במכונת בגלל שזוהי מלאכה שאינה צריכה לגופה, שרק ב"מלאכות" נאמר שחייבים עליהם דווקא כשהם "צריכים לגופם" שמלאכות נלמדות מהמשכן שנאמר בו "מלאכת מחשבת", משא"כ איסור תחומים שאינו בגדר "מלאכה" אין הוא חייב להיות "צריכה לגופה" וכך כתב בקובץ שיעורים (ביצה סימן עא) וז"ל, והנה בתחומים נראה שלא בעיני מלאכת מחשבת, דאיסור תחומים הוא איסור בפני עצמו ואינו מטעם מלאכה, שהרי ביו"ט לא הותר איסור תחומים לצורך אוכל נפש, ויתכן שגם המוציא חפץ חוץ לתחום שלא כדרך הוצאה, יש בו איסור תורה דלא עדיף מהוציא ע"י שם" שמשמע מהרמ"א שיש בו איסור תורה וכן"ל.

כיון שאמרו חז"ל 'כרגלי הבעלים' מותרים להוציאם להיכן שבעליהם הולכים בשו"ת מנחת שלמה (ח"א סימן טו) חידש שכיון שדייקו רבנן, ואמרו שהבהמה והכלים כרגלי הבעלים, אפשר שאיסורם לעולם תלוי בבעלים, ואין איסור להוציאם כי אם במקום שגם הבעלים אינם יכולים לילך, אבל כל שהוא עצמו מותר משום פיקח נפש, או בדרבנן משום כבוד הבריות גם ממונו נגרר אחריו ושרי. ואפילו להסוברים דפיקוח נפש רק דוחה שבת ולא הוי היתר גמור, אפילו הכי לענין תחומין אפשר דממונא רק בתר גופא גריר ובכל מקום שהוא מותר לילך יהיה מאיזה טעם שהוא, יכול שפיר להוליך אתו גם את רכושו. ואם כנים אנו בזה אתי שפיר מה שלא נזכר כלל בפוסקים להזהיר את ההולכים חוץ לתחום מפני הסכנה שלא יקחו אתם את רכושם, כיון לדברינו מותר שפיר להוציאם אפי' בידיים ולא רק דרך מלבוש, וסיים שצ"ע בדבר זה כי הוא נחוץ מאד הלכה למעשה.

שאלה: יולדת הנוסעת בשבת לבית החולים הנמצא חוץ לתחום, האם מותר לה להוסיף חפצים שאינם חיוניים לה?

תשובה: בעת צורך גדול מותר.

נימוקים: בשו"ע (או"ח סימן שצז ס"ג) כתב כשם שאין אדם רשאי להלך בשבת וביו"ט אלא אלפיים אמה. לאור זה נראה שנהג המסיע בשבת יולדת או חולה מסוכן לבית חולים הרחוק מהעיר יותר ממיל, אם הפיקוח נפש אינו דחוף כל כך, עליו להוציא את כל החפצים המונחים במכונת, חוץ מהחפצים המקבועים בגוף המכונת, שכן רק נסיעת הנהג והחולה מותרת מחמת פיקוח נפש, אבל אין כל סיבה לעבור על הוצאת כלים חוץ לתחום, וכל שכן שאין לו להוסיף חפצים נוספים לצורך נוחיות, שאינם צריכים עבור הצלת החולה.

החפץ חיים התיר לחייל המוציא רובה בשבת לקחת עמו גם תפילין

בספר שמירת שבת כהלכתה (פרק מ סעיף עז) כתב שנהג המסיע בשבת חולה לבית חולים אפילו חוץ לתחום מותר לו לקחת עמו אוכל גם בשביל עצמו. והביא מקור לכך מדברי המחנה ישראל (פרק לא סעיף א-ב) שכתב חייל הנאליץ להוציא בשבת רובה לכרמלית מחמת פיקוח נפש, מותר לו להוציא באותו יד עם הרובה עוד חפץ הנחוץ לו מאד, מאחר ולדעת הרשב"א מותר מהתורה להרבות בשיעורין, כלומר מלאכה הנעשית בגלל פיקוח נפש, מותר להוסיף על השיעור שלה. לדוגמא, המבשל לחולה בשבת מותר להוסיף באותה קדירה חתיכה נוספת בשביל בריא, ובלבד שישמנה טרם הניח הקדירה על האש, והסיבה לכך היא, מאחר ואינו מבשל בנפרד לבריא, אלא עושהו בישול אחד, בתוספת שיעור לבריא. כך גם נהג המוציא חולה וחפציו חוץ לתחום, הרי המזון שמוציא לעצמו רק בגדר ריבוי בשיעורים המותר בשעת הצורך גם מדרבנן.

יש לחלק בין איסור הוצאה לבין איסור תחומין

ולענ"ד אין הדברים דומים שאיסור הוצאה מרשות לרשות הרי הוא מל"ט מלאכות, ובמלאכה שייך לומר מרבה בשיעורים מותר מאחר ועשה רק מלאכה אחת, וכן המבשל לחולה והוסיף לבריא מאחר ועשה מעשה אחד של הנחת הקדירה על אש מותר, אולם שונה היא היציאה חוץ לתחום שהאיסור אינו נובע מחמת שיש בה מלאכה אלא איסור הוא שהטילה תורה לצאת חוץ לתחום, וכפי שהסביר החת"ס (או"ח סימן קנב) שלכן נאסר לצאת חוץ לתחום לצורך אוכל נפש ביו"ט, משום שרק מלאכת אוכל נפש הותרה מכיון שמלאכת אוכל נפש איננה מלאכת עבודה, אבל תחומין שאינם בגדר מלאכה, כאמור לא הותרו לצורך אוכל נפש. וכך כתב הישועות יעקב (סימן תקפו סק"ז) וכך כתב המרדכי בקידושין (סימן תקסה) שמתעם זה מותר למסור בהמה לרועה נכרי אף שמוליכה חוץ לתחום, דלא הוזהר אלא על שבייתת בהמתו ממלאכה, ולא שבייתה מתחומין שאינה מלאכה, ולפי הנחה זו שהיציאה מהתחום אינה מלאכה, מסתבר שלא שייך בה ההיתר של "מרבה בשיעורים", כי היציאה לא נאסרה מכח מלאכה בכדי שנאמר שהמלאכה אחת היא.

היוצא על ידי שם' מחוץ לתחום עובר באיסור

וביחוד שמצינו בעירובין דף מג ע"א שאסור לצאת מהתחום ע"י שם", ומהרמ"א (סימן תד ס"א) משמע שהיוצא חוץ ל"ב מילין ע"י שם" עבר על איסור תורה, והרי פשוט הוא שהמוציא חפץ מרשות לרשות ע"י שם"

הדפסת הגליון נתרמה לע"נ הרב אביגדור ב"ר יו"ט ליפמן ז"ל נדבת בנו הרב מרדכי פורגס שליט"א, נאמן ביתו של מו"ר שליט"א.